

PROEFSLEUVENONDERZOEK TER HOOGTE VAN DE PLANKENSTRAAT NR 48 TE DILBEEK (PROV. VLAAMS-BRABANT)

NOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1246

Rapport opgemaakt door: Jan Coenaerts

Derbystraat 51
9051 Gent

Mei 2020

Dossiernr. intern: 28096.R.01

Projectcode AOE: 2020^E412

COLOFON

Titel

Proefsleuvenonderzoek aan de Plankenstraat 48 te Dilbeek (Vlaams-Brabant)

Auteur

Jan Coenaerts

Projectnummer

Intern:

- proefsleuven: 28056.R.01

Agentschap Onroerend Erfgoed:

- Bureaustudie: 2020B34
- Landschappelijk bodemonderzoek: 2020B237
- Proefsleuvenonderzoek: 2020E412

Plaats en datum

Gent, mei 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1246

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	24/04/2020	Interne draft
v1	13/05/2020	Externe draft
v2	28/05/2020	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Pedro Pype
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

1	Inleiding	6
1.1	Thesaurus	6
1.2	Administratieve gegevens	6
1.3	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie.....	7
2	Samenvatting van de archeologienota.....	9
2.1	Landschap en archeologie versus verwachting	9
2.2	Gemotiveerd advies (Jansen 2020)	10
3	Proefsleuvenonderzoek.....	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Onderzoeksvragen.....	11
3.3	Strategie conform programma van maatregelen.....	12
3.4	Afwijkingen programma van maatregelen	14
3.5	Overzicht en dekkingsgraad	14
3.6	Stratigrafie	19
3.7	Sporen, Spoorcombinaties en structuren.....	22
3.8	Observaties van vondsten	26
3.9	Observaties en registraties van stalen	27
4	Assessment van het onderzochte gebied.....	28
4.1	Besluit	28
4.2	Besluit en beantwoording onderzoeksvragen.....	28
5	Kwaliteitscontrole en ondertekening	30
6	Sporenlijst.....	31

LIJST MET AFBEELDINGEN

Figuur 1: Orthofotomozaïek van het studiegebied met verstoorde zone van het studiegebied en de zone voor vervolgonderzoek (ABO nv 2020/Geopunt 2020)	7
Figuur 2: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	8
Figuur 3: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	8
Figuur 4: Luchtfoto (middenschalige winteropnamen, kleur, 2019) met aanduiding van de proefsleuven (Geopunt 2020/ ABO nv 2020)	13
Figuur 5: Overzichtsfoto met zicht op boom ter hoogte van de dwarsleuf werkput 2 (ABO nv 2020).....	14
Figuur 6 : Technische gegevens van het proefsleuvenonderzoek (ABO nv 2020)	15
Figuur 7: Overzichtsplan met aanduiding van werkput 1-5; kijkvenster en sporen (ABO nv 2020)	15
Figuur 8: TAW-waardes van profielen, sporen en werkputten (ABO nv 2020).....	16
Figuur 9: Overzichtsfoto werkput 1 tijdens aanleg (ABO nv 2020)	16
Figuur 10: overzicht werkput 2 tijdens aanleg (ABO nv 2020)	17
Figuur 11: overzicht werkput 3 dwarsleuf tijdens aanleg (ABO nv 2020)	17
Figuur 12: overzichtsfoto werkput 4 (ABO nv 2020)	18
Figuur 13: overzichtsfoto werkput 5 (ABO nv 2020)	18
Figuur 14: Liggingsplan van de profielen weergegeven op een orthofoto (2018) (ABO nv 2020).....	19
Figuur 15: sporen en profielenplan met TAW-waardes (ABO nv 2020).....	20
Figuur 16: Foto van profiel 1.1 in het noordwesten van het studiegebied (ABO nv 2020)	20
Figuur 17: Foto van profiel 4.1 met A-B-C sequentie (ABO nv 2020).....	21
Figuur 18: Algemeen sporenplan met aanduiding antropogene sporen (spoor 3.1, 4.1-4.4), natuurlijke sporen, recente verstoringen en losse vondsten(ABO nv 2020).....	22
Figuur 19: Afvalkuil spoor 3.1 (ABO nv 2020).....	23
Figuur 20: kijkvenster met sporen 4.1-4.2 rn 4.4 (ABO nv 2020)	23
Figuur 21: detailfoto, bemerk vulling en grillige aflijning (ABO nv 2020)	24
Figuur 22: detailplan kijkvenster (ABO nv 2020)	24
Figuur 23: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	25
Figuur 24: Vondstenlijst (ABO nv 2020)	26
Figuur 25: losse vondsten uit werkput 1 (v2), (ABO nv 2020).....	26
Figuur 26: vondsten uit spoor 3.1 (ABO 2020)	26

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Dilbeek, proefsleuven, postmiddeleeuws

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2020E412	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied		
- Straat + nr.:	Plankenstraat 50	
- Postcode:	1701	
- Fusiegemeente:	Dilbeek	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin: 140121,29	xMax: 140189,92
	yMin: 169227,84	yMax: 169266,45
Kadaster		
- Gemeente:	Dilbeek	
- Afdeling:	5 afd / Itterbeek	
- Sectie:	A	
- Percelen:	323D	
Oppervlakte	3.850m ²	
Onderzoekstermijn	April-mei 2020	

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Plankenstraat 48 te Dilbeek. De (archeologie)nota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag voor perceel A323d te Itterbeek (Dilbeek). Een deel van het onderzoeksgebied werd vrijgeven, aangezien dit verstoord werd aangetroffen tijdens de afbraak van een voormalige boerderij.

Landschappelijke boringen toonden op het onbebouwde deel een sterk aangetaste verbrokkelde B-horizont aangetroffen. Dit terrein is steeds onbebouwd gebleven op basis van cartografische bronnen en luchtfoto's (cf. archeologienota met ID 14066). Een proefsleuvenonderzoek moet een antwoord geven op de eventuele aanwezigheid van een sporensite, gezien het aantreffen van een steentijdartefactensite erg klein was wegens de afwezigheid van een duidelijke A-B-C sequentie en/of diagnostische artefacten/ecofacten (Jansen 2020).

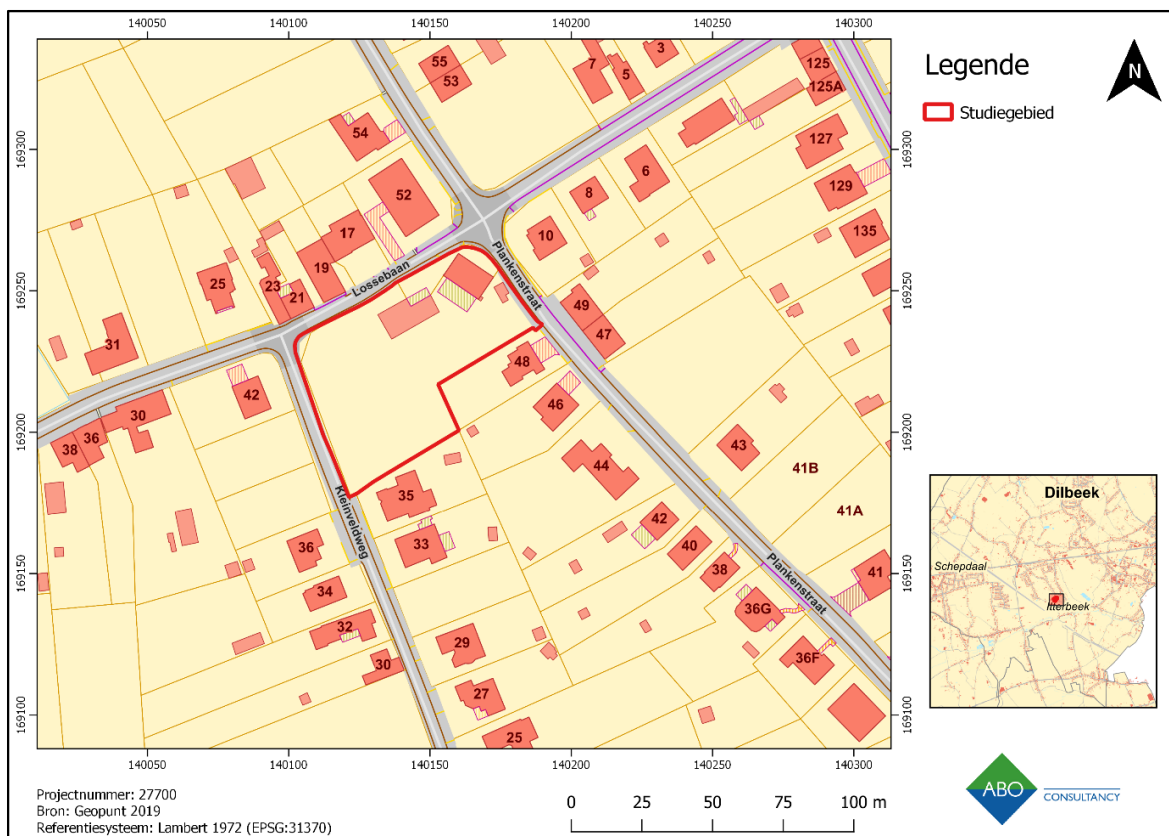
Het doel van de nota is het beantwoorden van de onderzoeksvragen die voortkomen uit het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (archeologienota met ID14066). Een proefsleuvenonderzoek moet het mogelijk maken om deze vragen te beantwoorden en inzicht verschaffen in de aard, datering en bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek wordt gepoogd een beperkt maar representatief deel van het terrein te onderzoeken (ca. 12,5%). Op die manier wordt het mogelijk uitspraken te doen over de archeologische waarden van het volledige terrein.

Het doel van dit onderzoek zal succesvol zijn bereikt als op basis van een representatieve sampling (de facto 12.5% oppervlakte) van het terrein door middel van proefsleuven voor het volledige terrein volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord.

Figuur 1: Orthofotomozaïek van het studiegebied met verstoorde zone van het studiegebied en de zone voor vervolgonderzoek (ABO nv 2020/Geopunt 2020)

Figuur 2: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Figuur 3: Luchtfoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

2 SAMENVATTING VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

De informatie uit hoofdstuk 2 is een citaat uit de archeologienota (Jansen 2020):

2.1 LANDSCHAP EN ARCHEOLOGIE VERSUS VERWACHTING

‘Uit de bureaustudie blijkt dat het studiegebied binnen een gradiëntzone in de nabijheid van waterlopen ligt. Daarnaast bestaat het studiegebied uit een vruchtbare, goed gedraineerde leembodem die zeer geschikt is voor occupatie in alle archeologische perioden. Wel ligt het studiegebied op een relatief steile helling waar mogelijk erosie heeft plaatsgevonden. Uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dit inderdaad het geval. Een intacte steentijdartefactensite hoeft binnen het studiegebied niet meer verwacht te worden omdat de bij het booronderzoek aangetroffen A-C-profiel duidt op erosie. Diepere sporen van een sporensite uit latere periodes kunnen echter wel bewaard zijn en de aanwezigheid hiervan kan niet worden uitgesloten.

Archeologisch is er in de omgeving van het studiegebied nog maar weinig onderzoek uitgevoerd. Hierdoor zijn er in de directe omgeving van het studiegebied ook vrijwel geen archeologische sites gekend. De enige uitzondering hierop vormt een site op ca. 1km van het studiegebied waar bij een opgraving bewoningssporen uit de 12^e tot 15^e eeuw zijn aangetroffen. Het betreffen restanten van de middeleeuwse en postmiddeleeuwse nederzetting Zierbeek. Ook de geschiedenis van Sint-Anna-Pede zou zeker teruggaan tot de 13^e eeuw en die van Itterbeek mogelijk zelfs tot de 9^e eeuw. In deze periode kan er binnen het studiegebied zomaar een boerderij hebben gestaan buiten de dorpskommen. Ook andere activiteiten kunnen hier hebben plaatsgehad.

Vroegere sites zijn, mogelijk door het onderzoekshiaat, in de directe omgeving van het studiegebied niet gekend. Op ca. 800m ten zuiden van het studiegebied zijn echter wel enkele romeinse tegulae zonder context aangetroffen. Daarnaast zijn er in de gemeente Dilbeek wel enkele vindplaatsen met sporen uit de metaaltijden en de Romeinse tijd bekend. Op de noordelijke flank van de heuvelrug waarvan het studiegebied op de zuidelijke flank ligt, slechts ca. 2km ten noorden van het studiegebied, zijn bijvoorbeeld puinpakketten van grote hoeveelheden Romeinse bouwmaterialen met brandsporen aangetroffen. Daarnaast zijn hier kuilen met aardewerk uit de ijzertijd geregistreerd.

Binnen het studiegebied is zodoende een matig hoge verwachting naar sporensites van de metaaltijden tot de middeleeuwen. Het oostelijk deel van het studiegebied bleek echter zowel uit de bureaustudie als uit het landschappelijk booronderzoek reeds verstoord. Hier zijn geen archeologische indicaties meer te verwachten.’

2.2 GEMOTIVEERD ADVIES (JANSEN 2020)

'Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag voor perceel A323d te Itterbeek (Dilbeek) (Prov. Vlaams-Brabant).

Uit het historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het studiegebied landschappelijk op een gunstige locatie ligt voor occupatie in alle archeologische perioden. In de directe omgeving van het studiegebied zijn weinig archeologische onderzoeken uitgevoerd, maar in de ruimere omgeving zijn vindplaatsen uit de steentijden tot en met de nieuwe tijd bekend. Daarnaast bestaat Sint-Anna-Pede zeker sinds de 13^e eeuw en kent Itterbeek mogelijk zelfs een oorsprong in de 9^e eeuw. Zodoende is er een verwachting naar sites uit alle archeologische perioden. Een intacte steentijdartefactensite hoeft binnen het studiegebied niet meer verwacht te worden omdat de bij het booronderzoek aangetroffen duidt op een A-C-profiel tengevolge van erosieprocessen. Een steentijdartefactensite is zodoende niet meer te verwachten binnen het studiegebied. Diepere sporen van sporensites zullen mogelijk wel bewaard zijn.

Uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dat de bewaring van het grootste deel van het studiegebied relatief goed is. Alleen in de oostelijke zone van het studiegebied hebben een nivellering en de aanleg van een kelder en beerput het studiegebied grootschalig verstoord. In deze zone is het archeologisch niveau volledig verdwenen. Bij een nivellering moet uitgegaan worden van een maximale verstoring. De verwachting naar archeologische resten van de metaaltijden tot en met de middeleeuwen is hoog. In de omgeving van het studiegebied is echter nog maar weinig archeologisch onderzoek uitgevoerd en de huidige kennis van het gebied is laag. Zodoende is er een hoog potentieel tot kennisvermeerdering bij vervolgonderzoek binnen het studiegebied.

*Op basis van bovenstaande argumenten wordt een **archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem** in de vorm van proefsleuven geadviseerd voor het westelijk deel van het onderzoeksgebied. Hier is een matig hoge verwachting naar archeologische sporen van de metaaltijden tot en met de middeleeuwen en een hoog potentieel tot kennisvermeerdering. De oostelijke zone kan worden vrijgegeven van verder onderzoek. Hier is de bodem reeds tot dieper dan het archeologisch niveau verstoord. De methodologie wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.'*

3 PROEFSLEUVENONDERZOEK

3.1 INLEIDING

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Plankenstraat ter hoogte van nr. 48 te Dilbeek. Landschappelijke boringen toonden een A/C-profiel. Dit terrein werd deels bebouwd en in gebruik als akkerland, zoals blijkt uit de bureaustudie (cf. archeologienota **ID 14066**). Een proefsleuvenonderzoek moet een antwoord geven op de eventuele aanwezigheid van een sporensite, gezien het aantreffen van een steentijdartefactensite erg klein was wegens de afwezigheid van een duidelijke A-B-C sequentie en/of diagnostische artefacten/ecofacten.

Het doel van de nota is het beantwoorden van de onderzoeksvragen die voortkomen uit het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem (20183J44; ID14066). Een proefsleuvenonderzoek moet het mogelijk maken om deze vragen te beantwoorden en inzicht verschaffen in de aard, datering en bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten.

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN

Hoofdvraag	Antwoord	Bijvra(a)g(en)
a. Zijn er grondsporen aanwezig?	Ja	- Wat is hun aard? - Wat is hun bewaringstoestand? - Wat is hun verspreiding? - Wat is de densiteit? - Hoe verloopt de ruimtelijke horizontale spreiding? - Hoe verloopt de ruimtelijke verticale spreiding? - Zijn er verschillende niveaus van sporen aanwezig? - Behoren de resten tot één of meerdere periodes? - Gaat het om losse sporen zonder ruimtelijke samenhang of maken ze deel uit van één of meerdere archeologische structuren of concentraties? Geef een interpretatie en voorzie argumentatie. - Wat is de datering van de sporen op basis van het vondstmateriaal, de versnijdingen en/of opvulling van de sporen en de daarmee gepaarde fasering? - Is er vondstmateriaal te associëren met Romeins bouwmateriaal? Zo ja, kunnen deze gelinkt worden aan de eventuele aanwezigheid van een Romeinse villa? - Zijn er kogels gevonden uit de Eerste of Tweede Wereldoorlog? Zo ja, kunnen deze worden geassocieerd met de reeds gevonden kogels (dezelfde type enz)?
	Nee	- Wat kan de afwezigheid ervan verklaren? - Is deze anomalie natuurlijk of antropogeen? - Wat is de omvang van deze anomalie?
b. Zijn er artefacten aanwezig?	Ja	1. Wat is hun aard? 2. Wat is hun bewaringstoestand? 3. Wat is hun verspreiding? 4. Wat is de densiteit? 5. Hoe verloopt de ruimtelijke horizontale spreiding? 6. Hoe verloopt de ruimtelijke verticale spreiding?

Hoofdvraag	Antwoord	Bijvra(a)g(en)
		7. Behoren de resten tot één of meerdere periodes? -Zijn er artefacten te dateren op de Romeinse tijd? 8. Gaat het om losse artefacten of komen ze voor in verband met één of meerdere sporen of maken ze deel uit van één of meerdere archeologische structuren? Geef een interpretatie en voorzie argumentatie. 9. Zijn er verschillende niveaus van sporensites aanwezig?
	Nee	a. Wat kan de afwezigheid van archeologische resten verklaren? b. Is deze anomalie natuurlijk of antropogeen? c. Wat is de omvang van deze anomalie?
c.		Kan een ruimtelijke afbakening gemaakt worden van de zones met archeologische sporen of artefacten?
d.		Kunnen archeologische vindplaatsen op basis van het sporen/artefactenbestand in tijd, ruimte en functie afgebakend worden? Waarom?
e.		Kan het vindplaatstype (bewoning, economisch, funerair, religieus, militair) worden bepaald op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal? Waarom?
f.		Wat zegt de landschappelijke ligging (reliëf, bodemtype, geologische eenheid en hydrologie) van de archeologische erfgoedwaarden over het vroegere landgebruik volgens een synchroon en diachroon perspectief?
g.		Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
h.		Is er mogelijkheid tot behoud <i>in situ</i> en zijn er eventueel maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
i.		Indien behoud <i>in situ</i> van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden? - o Welke site-specifieke vragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek door middel van een opgraving, beantwoord worden? - o Is voor het beantwoorden van deze vragen aanvullend natuurwetenschappelijk onderzoek nodig? Zo ja, welk? En welk type staalnamen, inclusief hoeveelheid, is hiervoor noodzakelijk? - o Waarop moet specifiek gelet worden tijdens het vervolgonderzoek, zowel op methodologisch als strategisch vlak? - o Kan er een inschatting gemaakt worden over budget, tijdsduur, personeelsbezetting, personeelskwalificaties en gespecialiseerde begeleiding bij een vervolgonderzoek?
j.		Zijn er structuren/sporen die bijzondere aandacht verdienen bij evt. vervolgonderzoek?
k.		Welk kennispotentieel heeft de archeologische site op regionaal niveau en in breder perspectief?

3.3 STRATEGIE CONFORM PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.3.1 INPLANTING

Bij proefsleuvenonderzoek is een dekkingsgraad van 12,5% het uitgangspunt, waarvan 10% voor de sleuven en 2,5% voor kijkvensters, dwarssleuven en volgsleuven. Concreet vertaalt dit zich naar 4 proefsleuven van 2m breed op een onderlinge afstand van maximaal 15m met een totale oppervlakte van 283,3m². Dit biedt voldoende ruimte voor de uitbreiding van sleuven en de aanleg van kijkvensters. Er werd rekening gehouden met een buffer van 5m aan de randen van het onderzoeksgebied.

De sleuven worden standaard dwars op de isohypsen aangelegd, tenzij dit voor logistieke moeilijkheden zou zorgen, de vorm van het onderzoeksgebied dergelijke oriëntatie niet zou toelaten of dergelijke oriëntatie ten koste zou gaan van de archeologische evaluatie van het bodemarchief. In dit geval kan

dwars op de isohypsen gesleufd worden met een kleine afwijking in verband met de oriëntatie van het studiegebied.

Zone	Totale oppervlakte (m ²)	Totale sleufoppervlakte (m ²)	Onderlinge afstand (m)	Sleufbreedte (m)	Aantal
1 (onverstoord)	2832,6	283,3	15	2	4

Tabel 1: Technische gegevens voor het voorgestelde proefsleuvenonderzoek.

Figuur 4: Luchtfoto (middenschalige winteropnamen, kleur, 2019) met aanduiding van de proefsleuven (Geopunt 2020/ ABO nv 2020)

3.3.2 METHODE EN REGISTRATIE

Voor de aanleg van de proefsleuven wordt een graafmachine ingezet met een platte graafbak zonder tanden (CGP 8.6.2/3). In regel wordt één vlak aangelegd dat wordt onderzocht zoals beschreven in CGP 6.8.1.1. tot en met 8.6.1.9. De diepte van aanleg wordt tijdens de aanleg continu bijgestuurd op basis van minimaal twee putwandprofielen per sleuf, die bij voorkeur elke 50 meter geschrinkt geplaatst worden. Op basis van de putwanden wordt gekeken of zich dieperliggende niveaus met archeologische sporen en/of vondsten kunnen voordoen. In het voorkomende geval wordt op dit dieperliggend niveau lokaal een opgravingsvlak aangelegd en wordt dit ook onderzocht zoals beschreven in CGP 6.8.1.1. tot en met 8.6.1.9.

- ➔ Boringen (edelman $\varnothing$ 7cm) worden uitgevoerd in een selectie van de sporen indien dit noodzakelijk is om een inschatting te maken van de diepte van de sporen. De veldwerkleider bepaalt het aantal boringen.

- ➔ Volg- of dwarssleuven worden aangelegd indien dit noodzakelijk is om het inzicht in de structuur van de archeologische site te verhogen en bij te dragen tot het correct aflijnen van de zones van het terrein waar archeologisch erfgoed aanwezig is.
 - ➔ Kijkvensters worden aangelegd om de schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren of om een spoor of concentratie van sporen waarvan de waardering en interpretatie niet duidelijk is, beter te kunnen onderzoeken. De kijkvensters worden op dezelfde wijze als proefsleuven aangelegd (CGP 8.6.3).
- De waardering en assessment van de vondsten gebeurt conform de CGP 11.3. en 12.5.9.
 - De staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal gebeurt conform CGP 9.5.5.
 - De verwerking van de natuurwetenschappelijke vondsten en stalen gebeurt conform de CGP 9.6.

3.4 AFWIJINGEN PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Er zijn geen grote afwijkingen op het programma van maatregelen, zoals bepaald in de archeologienota met ID14066 waarvan akte werd genomen. Werkput 2 werd onderbroken door de aanwezigheid van een boom. Hierdoor werd er besloten om een dwarssleuf achter de boom aan te leggen, zoals zichtbaar op figuur 6.

Figuur 5: Overzichtsfoto met zicht op boom ter hoogte van de dwarssleuf werkput 2 (ABO nv 2020)

3.5 OVERZICHT EN DEKKINGSGRAAD

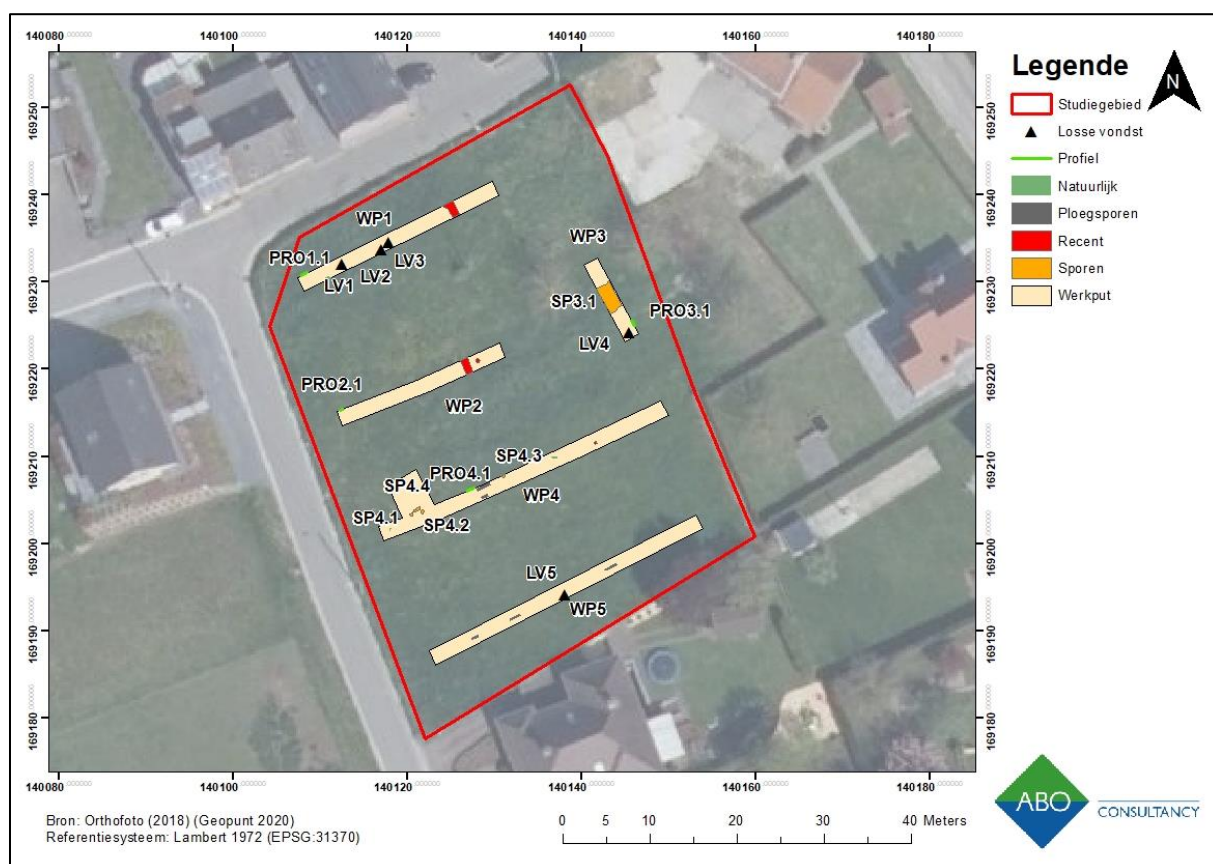
Er werden vijf sleuven aangelegd dwars op de Plankenstraat en in de lengte van het onderzoeksgebied (figuur 4). De sleuven werden aangelegd conform het programma van maatregelen. Het onderzoeksgebied is ca. 2832,6m², waarvan de sleufoppervlakte ca. 283m² bedraagt. Figuur 6 geeft een

overzicht per sleuf. Aan het westelijk uiteinde van werkput 4 werd een kijkventer aangelegd van ca. 30m² ter hoogte van spoor 4.4-4.2.

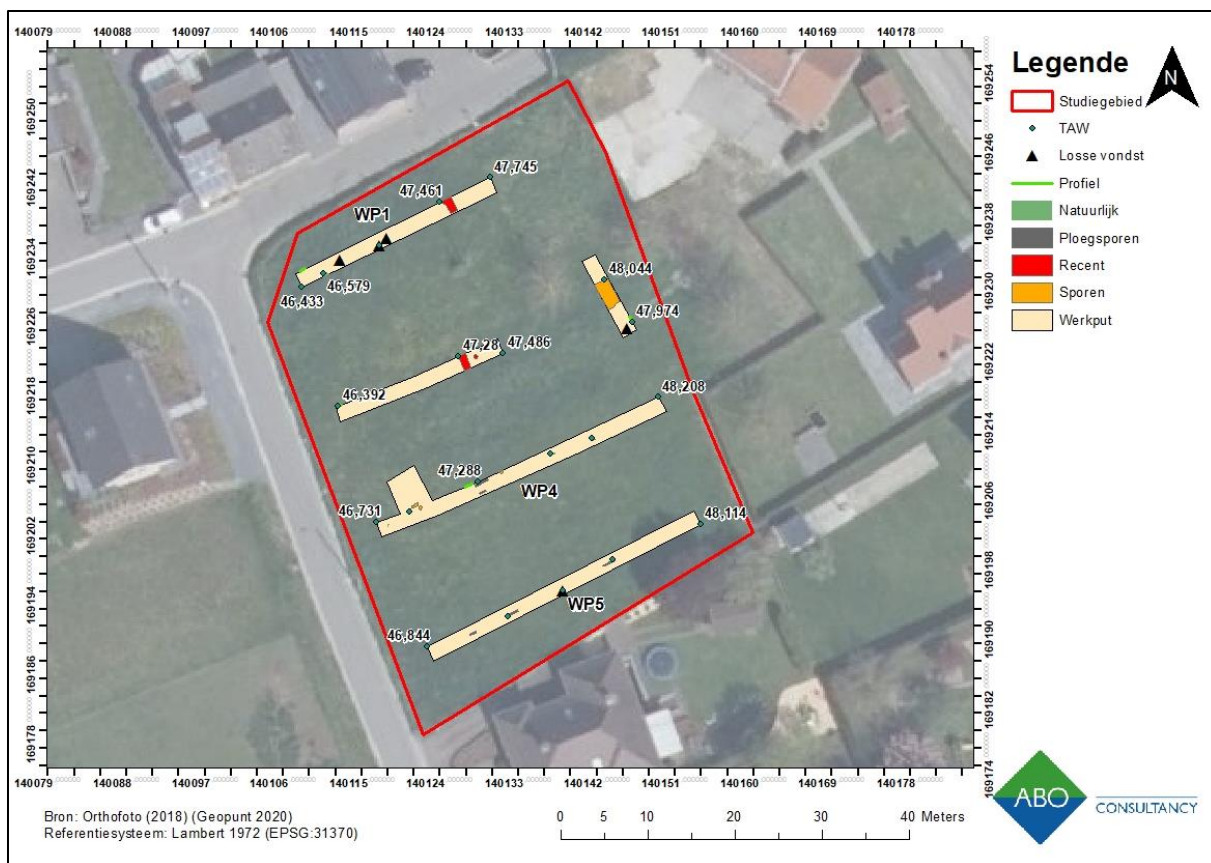
werkput	Sleufoppervlakte (m ²)
1	65m ²
2	45m ²
3	30m ²
4 (+ KV)	85
5	75
Totaal	310m² (Dekkingsgraad 11,5%)

Figuur 6 : Technische gegevens van het proefsleuvenonderzoek (ABO nv 2020)

Het terrein was aan de noordelijke en westelijke kant, ter hoogte van werkput 1-3, deel van een boerderijcomplex. Hier werden restanten van ondiepe funderingen, kuilen ifv. weipalen ed. aangetroffen (cf. hfst. 3.7.4). In werkput 4 werden er enkele grillige afgeleide kuilen met baksteeninclusies in de vulling aangetroffen, wat mogelijk op een functie als weipalen of funderingspalen voor stallen wijst.. In werkput 5 werden duidelijke ploegsporen gevonden. Dit duidt duidelijk op de ruimtelijke verdeling van het onderzoeksgebied. Het noordelijk deel was deel van het erf van de boerderij, terwijl het zuiden wellicht eerder als weide/akkerland werd gebruikt. De sporen worden verder in detail besproken bij hfst. 3.7.2. De foto's werden geregistreerd onder de OE-code 2020B34.

Figuur 7: Overzichtsplan met aanduiding van werkput 1-5; kijkvenster en sporen (ABO nv 2020)

Figuur 8: TAW-waarden van profielen, sporen en werkputten (ABO nv 2020)

Figuur 9: Overzichtsfoto werkput 1 tijdens aanleg (ABO nv 2020)

Figuur 10: overzicht werkput 2 tijdens aanleg (ABO nv 2020)

Figuur 11: overzicht werkput 3 dwarssleuf tijdens aanleg (ABO nv 2020)

Figuur 12: overzichtsfoto werkput 4 (ABO nv 2020)

Figuur 13: overzichtsfoto werkput 5 (ABO nv 2020)

3.6 STRATIGRAFIE

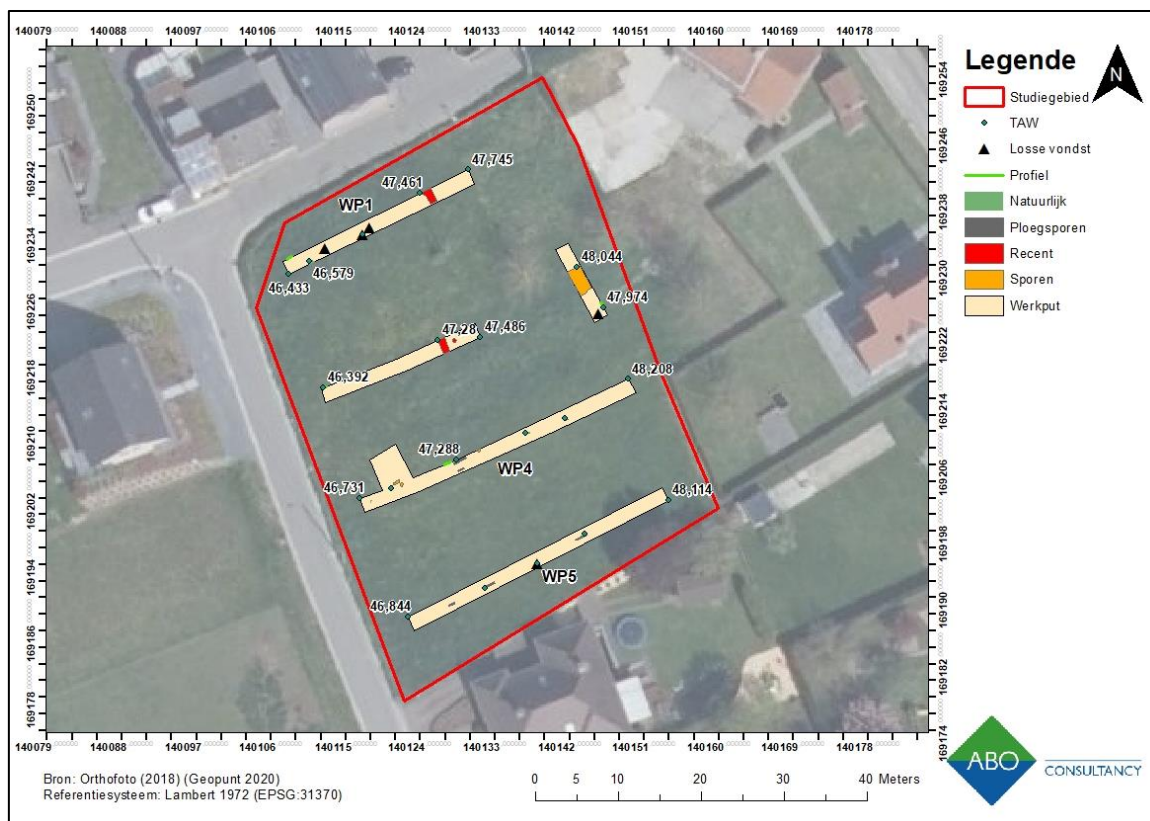
In elke werkput werd een profielen (profiel 1.1-5.1) aangelegd (figuur 14). De TAW-waarden van de profielen varieerden tussen 47,3 en 78,1mTAW (figuur 15), want duidelijk de lichte helling van het onderzoeksgebied weergeeft. De profielen werden geschrinkt geplaatst over alle werkputten heen om een terreindekkend overzicht qua bodemopbouw te bekomen en het correcte archeologische niveau te bepalen. De profielen bevestigen de resultaten van het uitgevoerde landschappelijk booronderzoek (cf. archeologienota hfst. 5). Het betreft een droge leembodem met een weinig duidelijk textuur B-horizont die overeenstemt met het gekarteerde bodemtype **Aba1**.

Zoals ook bepaald uit het landschappelijk bodemonderzoek is er eveneens tijdens het proefsleuvenonderzoek voornamelijk een A/C-profiel vastgesteld (figuur 16). Dit blijkt tijdens uit de aangelegde profielen in werkput 1-3 (profiel 1.1-3.1). In deze profielen kunnen we een lichtbruine zeer droge Ap-horizont (H1) waarnemen, boven een eveneens lichtbruine lemige iets zandiger C-horizont (H2).

In werkput 4 en 5 bleek er wel nog restanten van een afgetopte B-horizont bewaard (Profiel 4.1). De bodem bleek hier het best bewaard te zijn (figuur 17). Hier werd onder de Ap-horizont (0 tot 0,4m-mv), een onduidelijke lichtbruine lemige droge textuur B-horizont (0,4m-mv tot 0,60m-mv) vastgesteld. De overgang tussen de A- en B-horizont is moeilijk leesbaar en niet duidelijk af te lijnen. In de B-horizont kon veel bioturbatie worden vastgesteld (wormengangen, plantenwortels,...). Verdere bijmengingen zijn niet waargenomen. De grondwatertafel werd tijdens het onderzoek niet bereikt.

Figuur 14: Liggingplan van de profielen weergegeven op een orthofoto (2018) (ABO nv 2020)

Figuur 15: sporen en profielenplan met TAW-waardes (ABO nv 2020)

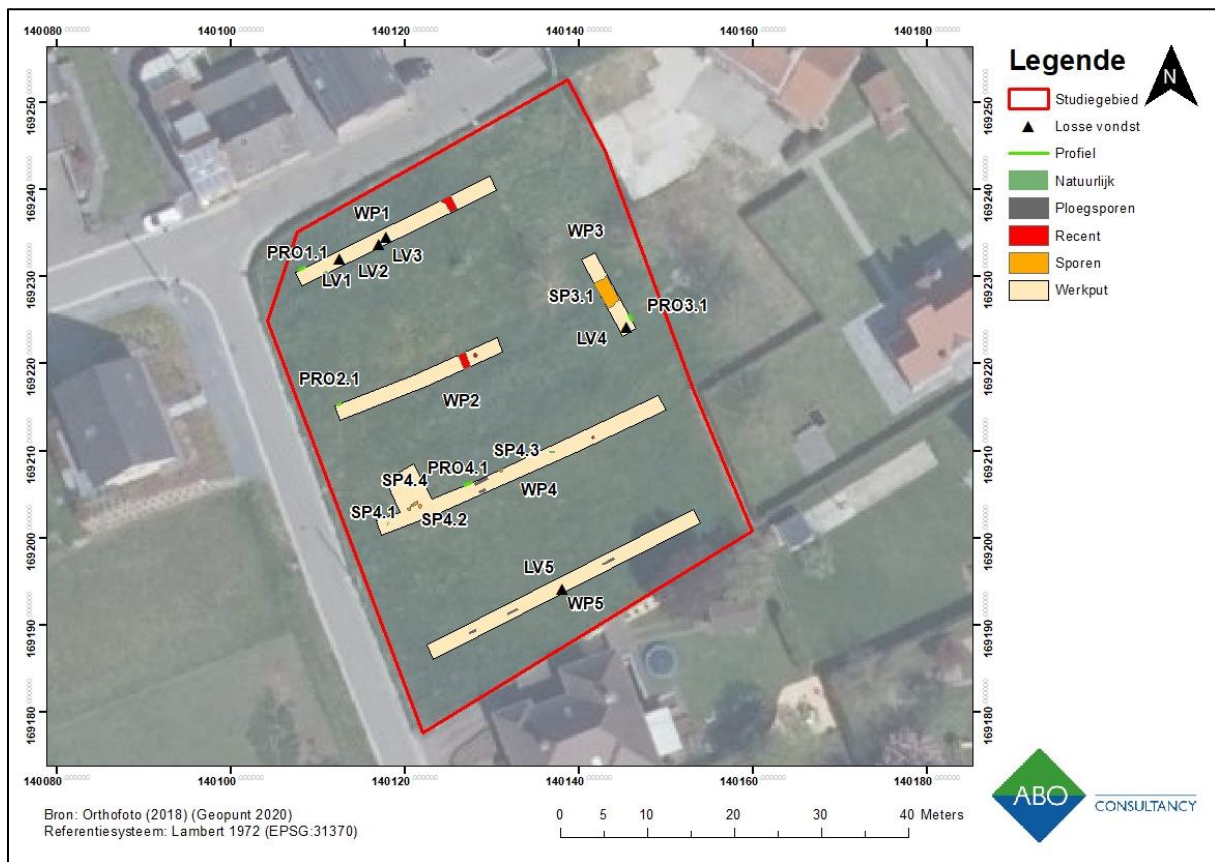
Figuur 16: Foto van profiel 1.1 in het noordwesten van het studiegebied (ABO nv 2020)

Figuur 17: Foto van profiel 4.1 met A-B-C sequentie (ABO nv 2020)

3.7 SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN STRUCTUREN

3.7.1 INLEIDING

Figuur 18: Algemeen sporenplan met aanduiding antropogene sporen (spoor 3.1, 4.1-4.4), natuurlijke sporen, recente verstoringen en losse vondsten (ABO nv 2020)

Er werden vijf antropogene sporen aangetroffen (figuur 18). Het betroffen allen sporen te relateren aan de 19-20ste eeuw activiteiten van de boerderij (cf. 3. 7.2). Verstoringen en ploegsporen tonen dit verder aan (hfst.3.7.3-3.7.4)

3.7.2 ANTROPOGENE SPOREN

3.7.2.1 AFVALKUIL

In dwarssleuf werkput 3 werd een afvalkuil (diameter ca. 1,75m) met 19-20ste eeuwse vondsten aangetroffen (figuur 19). Het betrof een 19de eeuw wandfragment Rijnlants steengoed met kobaltblauwe lijndecoratie (Westerwald), prikkeldraadfragmenten, metaalkroeten, baksteekbrokken met stukken Portlandcement (hfst. 3.8). Deze vondsten kunnen geassocieerd worden met de boerderij en aanhorigheden die in deze periode actief was binnen het noordelijk en westelijk deel van het onderzoeksgebied (Jansen 2020).

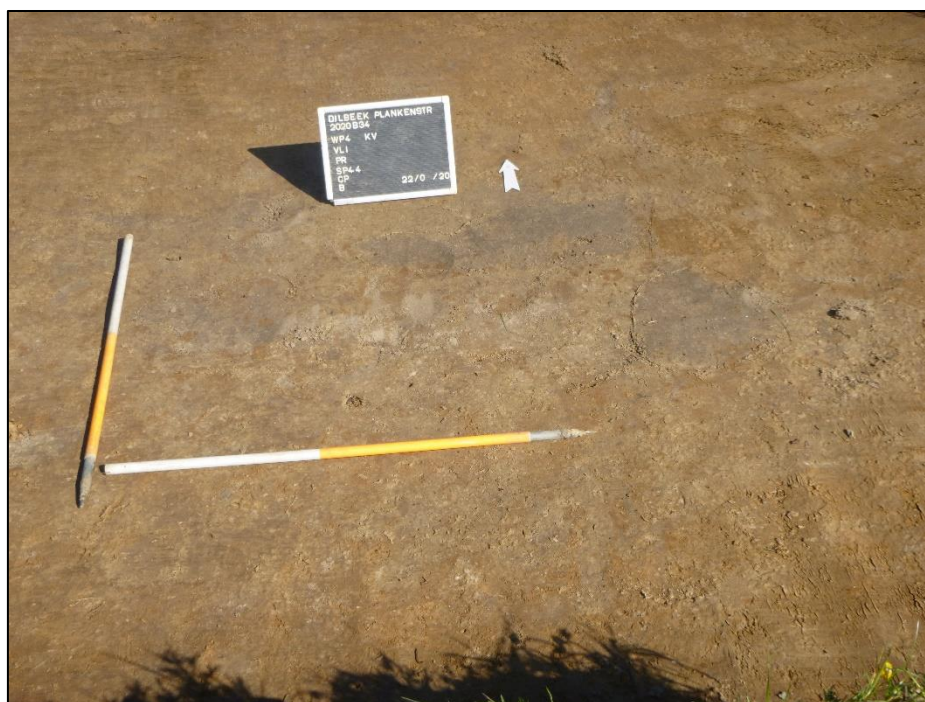
Figuur 19: Afvalkuil spoor 3.1 (ABO nv 2020)

3.7.2.2 KUILEN

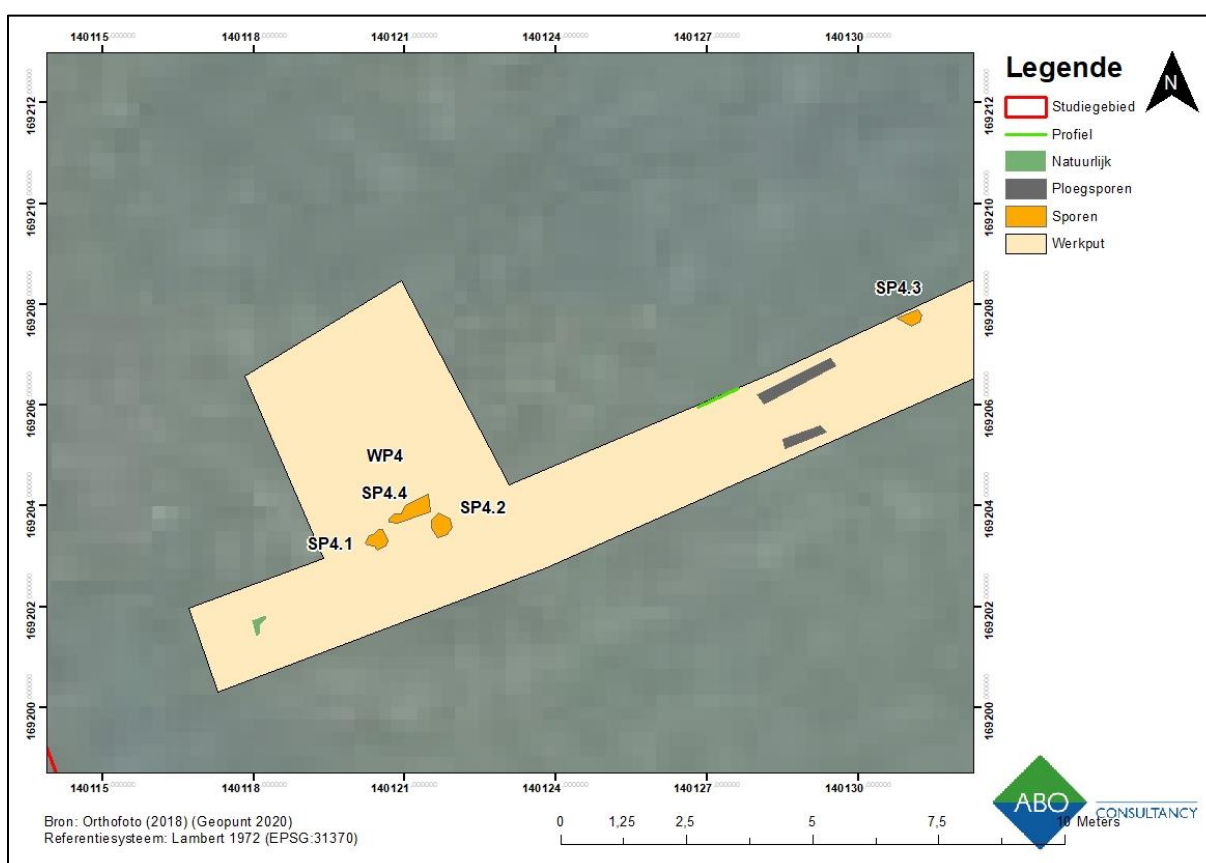
In het westen van werkput 3 werden drie grillig afgelijnde kuilen (spoor 4.1-4.2 en 4.4) binnen een diameter van ca. 1,5m aangetroffen met een lichtgrijze tot lichtbruine vaak heterogene leemvulling (figuur 20-21). In de vulling konden baksteenbrokken (met cementmortel in spoor 4.2) en resten prikkeldraad worden onderscheiden. Door de ruimtelijke associatie werd besloten om een kijkvenster aan te leggen (figuur 22). De grillige aflijning en recente inclusies laten toe om deze sporen te relateren met de boerderijactiviteiten uit de 19-20ste eeuw, net zoals bij spoor 3.1.

Figuur 20: kijkvenster met sporen 4.1-4.2 en 4.4 (ABO nv 2020)

Figuur 21: detailfoto, bemerk vulling en grillige aflijning (ABO nv 2020)

Figuur 22: detailplan kijkvenster (ABO nv 2020)

Spoor 4.3 bevond zich deels in de sleufwand. Op basis van de gelijkaardige heterogene vulling en grillige aflijning kan besloten worden dat dit behoort tot dezelfde gebruiksfase van het terrein als spoor 4.1-4.2-4.4). In dezelfde sleuf werden ook ploegsporen waargenomen (hfst. 3.7.4).

3.7.3 VERSTORINGEN

In werkput 1 en 3, in het noorden en westelijk deel van het onderzoeksgebied, konden duidelijk verbrokkelde restanten van ondiepe funderingen, weipalen,... worden aangetroffen in de Ap-horizont. Deze verstoringen zijn het gevolg van de aanhorigheden van de voormalige boerderij. Deze is zichtbaar op luchtfoto's vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw (figuur 23).

Figuur 23: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

3.7.4 NATUURLIJKE SPOREN

Het vlak werd ook gekenmerkt door ploegsporen. Deze werden vooral aangetroffen in werkput 4 en 5 (cf. figuur 21).

3.8 OBSERVATIES VAN VONDSTEN

Project code: 2020E412
Site: Dilbeek, Plankenstraat nr. 48

Inventaris vondsten

Blad 1

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Profiel	Laag	Datum	Materiaal-soort	Verzamelmethode (AAVL, Cp. Afw. Pnl. Bemo. Besluit)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaarskwaliteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/secundair, ...)
1	1	LV1	1	/	/	22/4/2020	BS	AAVL	1	19-20ste eeuw	donkerrode oversinterde baksteen (21x9x6cm), cementmortel
2	1	LV2	1	/	/	22/4/2020	AW, slak	AAVL	3	post-ME	twee wandfragmenten roodgebakken aardewerk met resten groene loodglazuur, glasslak (donkerbruin)
3	1	LV3	1	/	/	22/4/2020	AW	AAVL		LME?	reducerend gebakken wandfragment (Grijs aardewerk), sterk verweerd
4	3	LV4	1	/	/	22/4/2020	AW	AAVL		19-20ste eeuw	reducerend gebakkenrandfragment van een teil (Grijs aardewerk), sterk verweerd, diameter 35 cm
5	4	4.3	1	/	/	22/4/2020	BS, metaal	AAVL		20ste eeuw	baksteenfragment, metaalkroeten (prikkelraad?)
6	3	3.1	1	/	/	22/4/2020	BS, metaal	AAVL		20ste eeuw	baksteenfragment, metaalkroeten (prikkelraad?)

Figuur 24: Vondstenlijst (ABO nv 2020)

Er werden 4 losse vondsten aangetroffen. Deze kunnen allen geassocieerd worden met de voormalige boerderij die op deze locatie stond (cf. hfst. 3.7.). Behalve de postmiddeleeuwse vondsten (nr. 1, 2 en 4, figuur 25) kwam er ook een randfragment grijs aardewerk uit werkput 3. De vondsten uit spoor 3.1 en 4.3, vnl. baksteenfragmenten en metaalkroeten (prikkelraadresten), sluiten aan bij het 19-20ste eeuwse boerderijkarakter van de aangetroffen resten (figuur 26).

Figuur 25: losse vondsten uit werkput 1 (v2), (ABO nv 2020)

Figuur 26: vondsten uit spoor 3.1 (ABO 2020)

3.9 OBSERVATIES EN REGISTRATIES VAN STALEN

Er werden geen sporen/contexten aangetroffen die een staalname konden verantwoorden.

4 ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

4.1 BESLUIT

Er werden vijf sleuven aangelegd dwars op de Plankenstraat en in de lengte van het onderzoeksgebied. De sleuven werden aangelegd conform het programma van maatregelen, enkel werkput 2 werd onderbroken wegens de aanwezigheid van een boom. Het onderzoeksgebied is ca. 2832,6m², waarvan de sleufoppervlakte ca. 283m² bedraagt (11,3%).

Er werden vijf antropogene sporen aangetroffen, in werkput 3 en 4. Het betroffen allen sporen te relateren aan de 19-20ste eeuw activiteiten van de boerderij. Resten van baksteenfunderingen in de Ap-horizont en ploegsporen bevestigen deze interpretatie. De aangetroffen losse vondsten kunnen meestal ook met 19-20ste-eeuwse activiteiten worden geassocieerd (baksteen, aardewerk, metaalfragmenten). Ploegsporen, vooral ter hoogte van werkput 4 en 5 in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied; bevestigen het gebruik als akkerland.

Er werd er tijdens het proefsleuvenonderzoek voornamelijk een A/C-profiel vastgesteld. Dit blijkt tijdens uit de aangelegde profielen in werkput 1-3. In deze profielen werden een lichtbruine zeer droge Ap-horizont waargenomen, boven een eveneens lichtbruine lemige iets zandiger C-horizont. In werkput 4 en 5 bleek er wel nog restanten van een afgetopte B-horizont bewaard.

Uit de bureaustudie bleek dat er in de nabije omgeving nog geen archeologische indicatoren waren (Jansen 2020). Dit kan het gevolg zijn van weinig onderzoek, maar er zijn ook weinig aanwijzingen voor een gebied met veel resten van menselijke activiteiten. De aangetroffen resten sluiten aan bij dit beeld. Het geeft een beeld van een 19-20ste eeuwse boerderij en landbouwactiviteiten. Hoewel het proefsleuvenonderzoek aangetoond heeft dat er geen sporen zijn van menselijke occupatie voor de 19-20ste eeuw, kan er wel besloten worden dat het onderzoeksgebied als akkerland heeft gediend, vanaf de late middeleeuwen. De aangetroffen losse vondsten (grijs aardewerk) bevestigen deze interpretatie. Ook de ploegsporen tonen dit duidelijk aan.

Op basis van de summier resultaten van de proefsleuven kan er besloten worden dat er geen potentieel tot kenniswinst meer bestaat. Aangezien de onderzoeksvragen konden beantwoord worden is het doel van dit onderzoek bereikt. Hierdoor zijn er geen verdere maatregelen vereist (=vrijgave).

4.2 BESLUIT EN BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

1) Zijn er sporen en vondsten aanwezig?

Er werden vijf antropogene sporen aangetroffen, in werkput 3 en 4. Het betroffen allen sporen te relateren aan de 19-20ste eeuw activiteiten van de boerderij (cf. 3. 7.2). Resten van baksteenfunderingen in de Ap-horizont en ploegsporen bevestigen deze interpretatie (hfst.3.7.3-3.7.4). De aangetroffen losse vondsten kunnen meestal ook met 19-20ste-eeuwse activiteiten worden geassocieerd (baksteen, aardewerk, metaalfragmenten).

Zoals ook bepaald uit het landschappelijk bodemonderzoek werd er tijdens het proefsleuvenonderzoek voornamelijk een A/C-profiel vastgesteld. Dit blijkt tijdens uit de aangelegde profielen in werkput 1-3. In deze profielen werden een lichtbruine zeer droge Ap-horizont waargenomen, boven een eveneens lichtbruine lemige iets zandiger C-horizont. In werkput 4 en 5 bleek er wel nog restanten van een afgetopte B-horizont bewaard. In de B-horizont kon veel bioturbatie worden vastgesteld.

(wormengangen, plantenwortels,...). Verdere bijmengingen zijn niet waargenomen. De grondwatertafel werd tijdens het onderzoek niet bereikt.

2) Kan een ruimtelijke afbakening gemaakt worden van de zones met archeologische sporen of artefacten?

Neen. De aangetroffen sporen kunnen. Deze kunnen wellicht gelinkt worden aan boederijactiviteiten uit de 19-20ste-eeuw.

3) Kunnen archeologische vindplaatsen op basis van het sporen/artefactenbestand in tijd, ruimte en functie afgebakend worden? Waarom?

Ja. Zie vraag 1.

4) Kan het vindplaatstype (bewoning, economisch, funerair, religieus, militair) worden bepaald op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal? Waarom?

Neen. Op basis van de summiere resultaten van de proefsleuven kan er besloten worden dat er potentieel tot kenniswinst meer bestaat. Aangezien de onderzoeksvragen konden beantwoord is het doel van dit onderzoek bereikt. Hierdoor zijn er geen verdere maatregelen vereist (=vrijgave).

5) Wat zegt de landschappelijke ligging (reliëf, bodemtype, geologische eenheid en hydrologie) van de archeologische erfgoedwaarden over het vroegere landgebruik volgens een synchroon en diachroon perspectief?

Uit de bureaustudie blijkt dat het studiegebied binnen een gradiëntzone in de nabijheid van waterlopen ligt. Daarnaast bestaat het studiegebied uit een vruchtbare, goed gedraineerde leembodem die zeer geschikt is voor occupatie in alle archeologische perioden. Wel ligt het studiegebied op een relatief steile helling waar mogelijk erosie heeft plaatsgevonden. Uit het landschappelijk booronderzoek blijkt dit inderdaad het geval. Een intacte steentijdartefactensite werd binnen het studiegebied niet meer verwacht gezien de erosiegraad en het aangetroffen A-C-profiel. Diepere sporen van een sporensite uit latere periodes kunnen echter wel bewaard. Hoewel het proefsleuvenonderzoek aangetoond heeft dat er geen sporen zijn van menselijke occupatie voor de 19-20ste eeuw, kan er wel besloten worden dat het onderzoeksgebied als akkerland heeft gediend, vanaf de late middeleeuwen. De aangetroffen losse vondsten (grijs aardewerk) bevestigen deze interpretatie.

6) Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

De geplande werken zullen geen verdere impact hebben op het archeologisch bodemarchief, aangezien dit slecht recent van aard bleek te zijn en een slecht bewaring kent.

7) Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventueel maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?

Er is geen mogelijk tot behoud in situ.

5 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		27/05/2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		27/05/2020
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		27/05/2020

6 SPORENLIJST

Project code : 28056

Sporenlijst

2020E412

Site: Dilbeek, Plankenstraat 48

WP	SP	Vlak	Sector /vak	Datum	Vorm + afmetingen	(Harris) relatie met sp	Richting	Coupe nr.	(vaag/duidelijk), (Hom/Het), Kleur, textuur, inclusies, bioturbatie, (bij coupe: stratigrafie)	Interpretatie, datering	Vondst/ staal nr.
3	3,1	1	/	22/04/2020	Ovaal 0,40x0,32m	/	O-W	/	donkerrood, restant bakstenen muur (21x9x6cm)	19-20ste eeuw	6
4	4.1	1	kv1	22/04/2020	rond; 0,65cm diameter	/	O-W	/	kuil, zandleem, donkerbruin, grille aflijning, heterogeen	19-20ste eeuw	/
4	4.2	1	kv1	22/04/2020	rond; 0,85 cm diameter	/	N-Z	/	kuil, zandleem, grijze tot donkerbruin kleur, grille aflijning, baksteenfragment, cementmortel	19-20ste eeuw	/
4	4.3	1	/	22/04/2020	rond; 0,72 cm diameter	/	N-Z	/	kuil, zandleem, grijze tot donkerbruin kleur, grille aflijning, baksteenfragment, heterogeen	19-20ste eeuw	5
4	4.4	1	kv1	22/04/2020	onregelmatig, 85x47cm	/	N-Z	/	kuil, grillige aflijning, grijze vulling, baksteenresten	19-20ste eeuw	/